

MARLOES BEERS

Ho's historische helden

Met geschiedenis is het merkwaardig gesteld. Het verleden is voorbij, maar in het heden ligt de historische interpretatie. Zoals William Faulkner zei aan het eind van de Amerikaanse Burgeroorlog: 'The past is never dead, it's not even past'.¹ Het verleden blijkt soms even kneedbaar als actueel. Zo werd de communistische lezing van de geschiedenis van Vietnam gekneed naar de eisen van de actualiteit van de oorlog in de jaren veertig en vijftig.

Op 27 januari 1947, midden in de oorlog tegen de Fransen, hield Ho Chi Minh een toespraak tot een van zijn communistische regimenten. Het volgende fragment daaruit is opmerkelijk.

*'You are the representatives of the many thousand-year-old spirit of self respect and self reliance of our people, the indomitable spirit that has passed down through the two Trung sisters, Ly Thuong Kiet, Tran Hung Dao, Le Loi, Quang Trung, Phan Dinh Phung, and Hoang Hoa Tham down to you. Now you stubbornly carry on that immortal spirit, to pass it on to the Vietnamese race forever.'*²

Het is een van de vele berichten van Ho aan het Vietnamese volk uit de jaren veertig waarin hij de nationale geschiedenis beschrijft. Zijn gedichten, pamfletten en toespraken komen op ons over als een aaneen-

schakeling van helden en heldendaden. Ho koppelde een hele stoet historische personages, die zich ooit met succes hadden verzet tegen buitenlandse overheersers, aan de strijd van zijn communistische Vierminh. De partij nam deze interpretatie over. Zij is terug te vinden in de decennia die volgen.

Rechtvaardige zaak

In 1943 werd het verleden officieel gekoppeld aan de politiek. Met het beleidsrapport *De cuong ve van hoa Viet Nam* uit dat jaar legde de communistische partij haar culturele en intellectuele beleid vast.

De beeldvorming van het verleden werd daarbij ondergeschikt gemaakt aan de *chinh nghia*, de rechtvaardige zaak. Het verleden werd voortaan slechts relevant indien het gelieerd was aan het politieke doel van dat ogenblik. Het stond niet los van ideologische debatten.

Na 1951 werd het historisch onderzoek uitgevoerd door de Commissie van literaire, historische en geografische Studies. Later zou die overgaan in het Historisch Instituut.

Men stelde het communisme voor als het logische resultaat van de vierduizend jaar oude Vietnamese geschiedenis.

Aan de ene kant ondersteunden de historici dit door het marxistische idee toe te passen, dat alle geschiedenis zich ontwikkelt volgens vijf stadia: commune – slaverij – feodalisme – kapitalisme – socialisme. In Vietnam lag daarbij de nadruk op de feodale periode.

Aan de andere kant toonden de historische werken – anders dan in landen als China of Rusland – erg veel nationalistische elementen. Het communisme werd voorgesteld als de staatsvorm die bij uitstek geschikt was voor het volk dat zich sinds jaar en dag verzette tegen buitenlandse bezetters en daarbij zijn eigen identiteit had weten te behouden.

Niet alleen hadden de Vietnamese zich uiteindelijk kunnen verweren tegen de supermachten China, Mongolië en, zoals in de jaren zeventig zou blijken, de Verenigde Staten. Maar het Vietnamese volk stelde zich ook onafhankelijk op van zijn bezetters. Zo heeft China, duizend

Marloes Beers studeerde moderne Aziatische Geschiedenis, specialisatie Vietnam. Zij is freelance publiciste.

*Affiche uit 1946, uitgegeven in Hanoi.
Boeren opstandelingen van voorheen,
verenigd met meer hedendaagse strijders.*

jaar lang de bezettende macht, de Vietnamese taal en cultuur niet kunnen wegvagen.

In de Vietnamese geschiedschrijving treffen we uitgebreide en veelvuldige analyses aan van onderwerpen die passen bij de doelstellingen van de partij. Andere periodes blijven daarentegen vrijwel onbeschreven bladen. Bovendien maakt het blijkbaar niet uit dat deze wapenfeiten ver teruggaan in de geschiedenis. Alles was immers bruikbaar.

Afhankelijk van actuele politieke ontwikkelingen werden sommige onderwerpen ineens sterk belicht. In 1968, als de relaties tussen Peking en Hanoi sterk verslechteren, komt er een officiële verklaring dat Vietnam reeds een zelfstandige natie was voordat het in de tweede eeuw v.Chr. een Chinese provincie zou worden.

Dit had Ho Chi Minh reeds beschreven in zijn beroemde gedicht *De geschiedenis van ons land van 2879 tot 1942*, maar nu gingen de historici ook daadwerkelijk naar bewijzen zoeken voor de briljante beschaving in de delta van de Rode Rivier, met haar origine in het bronzen tijdperk. Zij brachten bepaalde historische personages en gebeurtenissen voor het voetlicht, om de thema's van nationaal verzet en boerenopstand in historisch perspectief te plaatsen.

Koning Quang Trung

Een van de voornaamste historische helden is koning Quang Trung (1753-1792), een excellent strateeg. Aan het eind van de achttiende eeuw leidde hij, samen met zijn twee broers, een volksopstand. Boeren kwamen uit het zuidelijke bergdorpje Tay Son en trokken in 1771 met hun rode vaandels ten strijde tegen de machthebbers. Het werd een grootschalige opstand, de climax van een eeuw vol kleine volksopstanden tegen corrupte machthebbers.

Het Vietnam van de achttiende eeuw kende grote armoede. Dit had te maken met het uitzonderlijk grote aantal natuurrampen en de daaraan gerelateerde mislukte oogsten, maar zeker ook met het fiscale beleid van de regeringen. Het volk betaalde hoge belastingen, onder meer om de pleizen en pleziertjes van de machthebbers te bekostigen. Bovendien werden sommige mandarijnen in natura betaald met landerijen van boeren. Eenmaal grootgrondbezitters, slokten deze nieuwe rijken steeds meer stukken land op ten koste van de kleine man.

Nadat de opstandelingen de machthebbers van hun troon hadden gestoten, zette Quang Trung zich vanaf 1789 in voor hervormingen op het gebied van belastingen, onderwijs,

handel en de kunsten en liet hij de grondregisters opnieuw opstellen. Het staat nog altijd ter discussie in hoeverre deze hervormingen echt zijn doorgevoerd. De nieuwe koning had namelijk niet lang meer te leven. In 1792 liet hij het bestuur over aan zijn 10-jarig zoontje en zijn broer Nguyen Nhac. Enkele jaren later wist de toekomstige keizer Gia Long het land te veroveren om in 1802 de laatste Vietnamese keizerlijke dynastie te vestigen.

Quang Trung en de opstand der Tay Son hebben buitenproportioneel veel aandacht gekregen in de geschiedschrijving van de Vietnamezen tijdens de Vietnamoorlog en erna. Zij vormden een van de belangrijkste onderzoeksonderwerpen van de hiervoor genoemde Commissie van literaire, historische en geografische Studies en het latere Historisch Instituut.

Het is niet moeilijk om te begrijpen waarom Ho Chi Minh in 1941 expliciet de communistische zaak koppelde aan deze rebellie. Ten eerste ging het bij Quang Trung om een succesvolle, grootschalige volksopstand tegen een corrupt bewind in een zogeheten feodaal stelsel. Daar kwam nog bij, dat verschillende machthebbers op verraderlijke wijze de hulp van buitenlandse krachten inriepen. In antwoord daarop wist Quang Trung de invasies vanuit Siam (1785) en China (1789) op een briljante wijze af te slaan.

Ten slotte ontving deze boerenleider van de historici de eer dat hij officieel het elitaire Han-schrift heeft laten vervangen door het Vietnamese Nom, dat gelezen kan worden door een veel grotere massa. Kennelijk kwam bij deze koning het volk op de eerste plaats.

In de jaren vijftig, tien jaar nadat Ho Chi Minh zijn historische held had omarmd, bleek het onderwerp nog veel interessanter te worden. Actuele ontwikkelingen verleidden tot nog meer parallellen tussen de achttien-

Literatuur

Meer informatie over historisch onderzoek in Vietnam:

Woodside: *Community and Revolution in Modern Vietnam* (Boston 1976).

Nguyen The Anh, 'Historical research in Vietnam: A tentative survey', in: *Journal of Southeast Asian studies* 26 (1995): 121-132.

John K. Whitmore, 'Communism and history in Vietnam', in: Turley, *Vietnamese communism in comparative perspective* (Boulder 1980), 11-44.

Hue Tam Ho Tai, *The country of memory. Remaking the past in late socialist Vietnam* (Berkeley 2001).

Een uitgebreide lijst van artikelen over te Tay Son is te vinden op website:

<http://www.humnet.ucla.edu/humnet/ealc/faculty/dutton/TSSite.html>

de-eeuwse opstand en de realiteit van de twintigste eeuw. Zo was twee eeuwen eerder het land al eens verdeeld in twee delen: het Noorden en het Zuiden. Formeel vielen beide regio's onder het koninkrijk der Lê, maar in werkelijkheid heersten de Nguyen in het Zuiden en de Trinh in het Noorden. De grens tussen beide mogendheden was de rivier Giang, niet ver van de zeventiende breedtegraad, de demarcatielijn van 1954.

De opstandelingen overwonnen beide heersers. Hoewel de hereniging van het land niet op het conto van Quang Trung kan worden geschreven, is hij de man die de beide rivalen wist te overmeesteren om zo de weg vrij te maken naar hereniging.

Quang Trung als held en voorvechter van de nationale eenheid.

Bovendien wordt het allereerste Tet-offensief toegeschreven aan Quang Trung. Deze versloeg op 30 januari 1789, aan de vooravond van het Vietnamese (en Chinese) nieuwjaar de Chinese troepen, die om hulp waren gevraagd door de laatste koning Lê. Dit is de beroemde veldslag Dong-Da, vlakbij Hanoi.

De briljante militaire manoeuvres van Quang Trung zouden als voorbeeld dienen voor Vo Nguyen Giap, de generaal die verantwoordelijk was voor het succesvolle offensief bij Dien Bien Phu in 1954. Met deze veldslag wisten de Vietnamezen zich te bevrijden van het Franse juk.

Geen wonder dat Quang Trung in de Vietnamese geschiedeniswetenschappen een centrale plaats heeft veroverd. In het hele land staan standbeelden van hem. Er zijn talrijke artikelen over de Tay Son verschenen, niet alleen in de oorlogsjaren maar tot aan recente datum.

Ten slotte

Met Doi Moi, de Vietnamese variant van de perestrojka, zou de geschiedschrijving aan het eind van de jaren tachtig geleidelijk weer veranderen. De intrede van de economische hervormingen vroeg om nieuwe thema's. Immers, zoals de toenmalige directeur van het instituut van geschiedenis Van Tao in 1988 zei:

*'We do not write history to make history, but to participate in the foundation of the new regime.'*³

Noten

1 Geciteerd in: Hue-Tam Ho Tai, blz 5

2 Geciteerd in: Whitmore, blz 17.

3 Geciteerd in: Hue Tam Ho Tai, blz 4.

